

Крамаренко Р. М.

Киевский национальный экономический университет имени Вадима Гетьмана

МЕТОДОЛОГИЯ ОЦЕНКИ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ СТОЛИЧНЫХ МЕГАПОЛИСОВ В ГЛОБАЛЬНОМ ЭКОНОМИЧЕСКОМ ПРОСТРАНСТВЕ

Резюме

Исследовано подходы к систематизации индикаторов, которые определяют уровень международной конкурентоспособности столичных мегаполисов. Определены главные преимущества самых популярных на сегодня методик, которые используют международные организации и исследовательские агентства, такие как ОЭСР, Всемирный экономический форум, Институт менеджмента и развития, The Economist Intelligence Unit, университет Лафборо, Институт урбанистических стратегий, Foreign Policy, AT Kearney, Институт прогрессивной политики, агентство Cushman & Wakefield.

Ключевые слова: международная конкурентоспособность, глобальное экономическое пространство, инновационно-технический глобализм, глобальная конкурентная среда.

Kramarenko R. M.

Vadym Hetman Kyiv National Economic University

THE ASSESSMENT METHODS OF CAPITAL'S METROPOLITAN AREAS' COMPETITIVENESS IN THE GLOBAL ECONOMIC SPACE

Summary

This article deals with the approaches to systematize the indicators that determine the level of international competitiveness of metropolitan cities. The basic advantages of the most popular methods for today that assess the competitive position of capital cities were determined. Analyzed methods used by international organizations and research agencies such as the OECD, the World Economic Forum, Institute of Management and Development, The Economist Intelligence Unit, Loughborough University, Institute of Urban Strategies, Foreign Policy, AT Kearney, The Institute of Progressive policy, Cushman & Wakefield.

Key words: international competitiveness, global economic space, technical and innovation globalism, global competitive environment.

УДК 339.9

Лі Чао

Інститут східнознавства та міжнародних відносин
«Харківський колегіум»

МОДЕЛІ ПРОГНОЗУВАННЯ СПОЖИВАННЯ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ В КНР НА ДОВГОСТРОКОВУ ПЕРСПЕКТИВУ

У статті розглянуто моделі прогнозування споживання електроенергії в КНР. Наведено методи й підходи до прогнозування споживання електроенергії в довгостроковому прогнозуванні. Охарактеризовано схему моделі електроємної економіки КНР. Зображено схему моделі електроспоживання секторів економіки. Представлено схему моделі регіонального електроспоживання.

Ключові слова: прогнозування споживання електроенергії, довгостроковий період, моделі, підходи й методи прогнозування, комплекс моделей, Китайська Народна Республіка, моделювання.

Постановка проблеми. Електроенергія є одним з найбільш значущих продуктів проміжного споживання країни і становить вагомий частку у витратах практично всіх галузей економіки. Можливості імпорту електроенергії порівняно з обсягами внутрішнього попиту дуже малі, і це стосується багатьох країн, у тому числі Китаю. Тому дефіцит електроенергії як в окремих регіонах, так і в країні в цілому неминуче виступає найбільш жорстким і явним обмежувачем економічного зростання.

Прогнозні довгострокові оцінки динаміки електроспоживання в країнах, що розвиваються, набувають особливої актуальності, так як є найважливішим невід'ємним елементом планів щодо довгострокового розвитку електроенергетики і є основою збалансованого зростання різних секторів економіки в майбутньому.

Масштабно проведені реформи у сфері електроенергетики КНР висувають нові вимоги до якості

прогнозів, обов'язковими з яких є моделювання сценарних та інтегральних довгострокових прогнозів, а також аналіз наслідків зміни різних параметрів державної політики і світової економіки.

Упровадження вищевказаних критеріїв якості прогнозування може бути реалізовано шляхом розробки модельних комплексів, необхідність в яких неодноразово підкреслювалася багатьма авторами. Із зарубіжних розробок можна назвати відому французьку модель MEDEE, моделі PRIMES, VLEEM, які поширені в країнах Західної Європи, американські моделі NEMS, PURHAPS, INRAD, ISTUM, ORIM, канадську CREECSEM та інші.

Тим часом наявні методи довгострокового прогнозування споживання електроенергії та моделі, побудовані на їх основі, застосовуються недостатньо комплексно, що нерідко приводить до значних помилок в прогнозах.

Метою статті є розробка комплексу моделей довгострокового прогнозування електроспоживання в КНР.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемами моделювання споживання електроенергії займалися такі економісти, як М. Кулик [1], Д. Сас [2], А. Даниленко [3], О. Дячук, Р. Подолець, Б. Серебренніков, Т. Зеленюк [4], Р. Подолець, [5], О. Дячук [6] та багато інших.

Виклад основного матеріалу дослідження. Китайська Народна Республіка – одна з найбільш розвинутих країн світу. Протягом останніх двадцяти років економіка КНР зростає вражаючими темпами, завдяки чому їй вдалось обійти інші розвинуті країни і стати другою у світі за величиною після США. Більше того, Китай став першою великою економікою, яка відновилась після світової фінансової кризи, і згодом став найбільшою у світі торговою державою. Розмір номінального ВВП Китаю наведено на рис. 1.

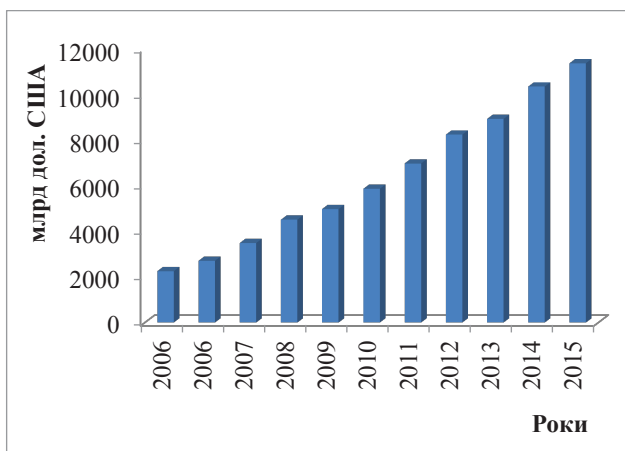

Рис. 1. Розмір номінального ВВП Китаю, млрд дол. США

Джерело: побудовано автором на основі CIA World

Енергоресурси є одним із найважливіших чинників міжнародних відносин. Вони також відіграють стратегічну роль у реалізації державної політики будь-якої країни. Тому інтерес до проблем енергетичної безпеки зростає у всьому світі.

На сьогодні перед КНР гостро стоїть проблема енергетичної забезпеченості. Китай володіє економікою, яка найшвидше розвивається. Економічний підйом вимагає додаткового енергетичного й сировинного забезпечення. У міру швидкого розвитку економіки в Китаї збільшується попит на енергію. При цьому майбутній розвиток економіки КНР залежить від поставок достатньої кількості енергоресурсів.

Незважаючи на те, що Китай володіє багатими й різноманітними енергетичними ресурсами, він займає перше місце у світі за чисельністю населення. Тому рівень споживання енергії на душу населення нижче середніх світових показників. Крім того, в КНР енергетична ефективність дуже низька, і внаслідок швидкого зростання енергетичного виробництва в країні негативний вплив на навколишнє середовище посилюється (в структурі енергоспоживання Китаю домінує вугілля). За цих умов попит на енергію в КНР продовжує зростати, сталий соціально-економічний розвиток постійно зіштовхується з новими викликами.

Швидке зростання споживання енергоресурсів і брак вуглеводневої сировини змушують китайське

керівництво активізувати дії з оптимізації енергетичної політики для забезпечення енергетичної безпеки. Китайський уряд, визначаючи свою енергетичну стратегію, дотримується принципу диверсифікації, щоб одночасно вирішити кілька завдань: розвинути альтернативні види енергії, розширити геополітичний вплив КНР, знайти нові зарубіжні джерела нафти та взяти участь в їх розробці. Все це суттєво впливає на світову економіку й міжнародні відносини.

У зв'язку з цим, в останні роки енергетична політика КНР привертає підвищену увагу світової спільноти. Оскільки розвіданих запасів рідких вуглеводнів недостатньо для забезпечення внутрішнього ринку, акцент робиться на імпорт нафти й газу від Латинської Америки та Африки до Близького Сходу, Центральної Азії і Росії. Проблема забезпеченості енергоресурсами стає не тільки основним чинником зовнішньої політики й концепції безпеки КНР, а й предметом серйозної стурбованості з боку світової спільноти.

Таким чином, енергетична політика Китаю визначається швидкими темпами зростання її економіки. Вивчення енергетичної політики держави не тільки має значення для визначення енергетичної безпеки Китаю, а й є базисом для прогнозування глобальної ролі Китаю у XXI ст. Розгляд енергетичної співпраці Китаю з іншими країнами також має очевидне значення для повноти уявлень про зміст сучасного етапу забезпечення глобальної енергетичної безпеки. У зв'язку з цим необхідно розробити моделі довгострокового прогнозування споживання електроенергії в КНР.

Для зображення модельного комплексу згрупуємо описані моделі й уявімо класифікацію моделей прогнозування електроспоживання у підході до моделювання або рівня агрегації моделі:

- агреговані моделі, або моделі «зверху-вниз» (відомі в зарубіжній літературі як top-down models), зазвичай визначають попит на електроенергію через агреговані економічні показники;
- декомпозовані моделі, або «знизу-вгору» (bottom-up models), засновані на детальному зображенні технологій, що використовуються для споживання електроенергії;
- змішані моделі, що поєднують у собі елементи обох перерахованих вище типів моделей (див. табл. 1).

Таблиця 1

Методи й підходи до прогнозування споживання електроенергії в довгостроковому прогнозуванні

Підхід	Методи
Агрегований	Економетричні методи, моделі загальної економічної рівноваги, методи лінійного програмування
Декомпозований	Методи лінійного та нелінійного програмування, методи багатоцільової оптимізації, міжгалузеві баланси, методи системної динаміки
Змішаний	Методи лінійного та нелінійного програмування (у тому числі цілочисленне програмування), економетричні методи

Джерело: побудовано автором

Автором статті розроблено комплекс моделей прогнозування електроспоживання, що включає в себе такі моделі з умовними назвами: модель електроємності економіки, модель електроспоживання секторів економіки та модель регіонального електроспоживання.

Схематично взаємодія моделей в комплексі зображено на рис. 2.

Між моделями існують тісні взаємозв'язки, які здійснюють логічну, інформаційну та алгоритмічну єдність. Кожна модель зображає свій аспект споживання електроенергії в економіці Китаю.

Модель електроємності економіки призначена для прогнозування споживання електроенергії в Китаї за допомогою методу прямого рахунку з використанням укрупненої структури ключових компонент, які розраховуються з використанням економетричних методів.

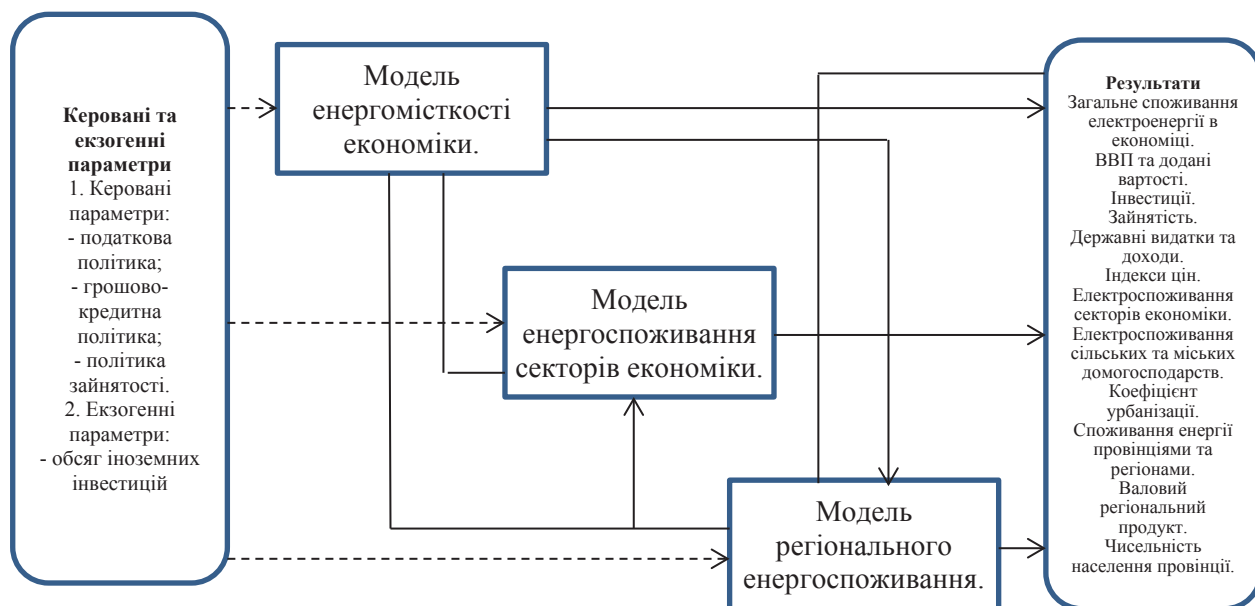

Рис. 2. Схема взаємодії комплексу моделей

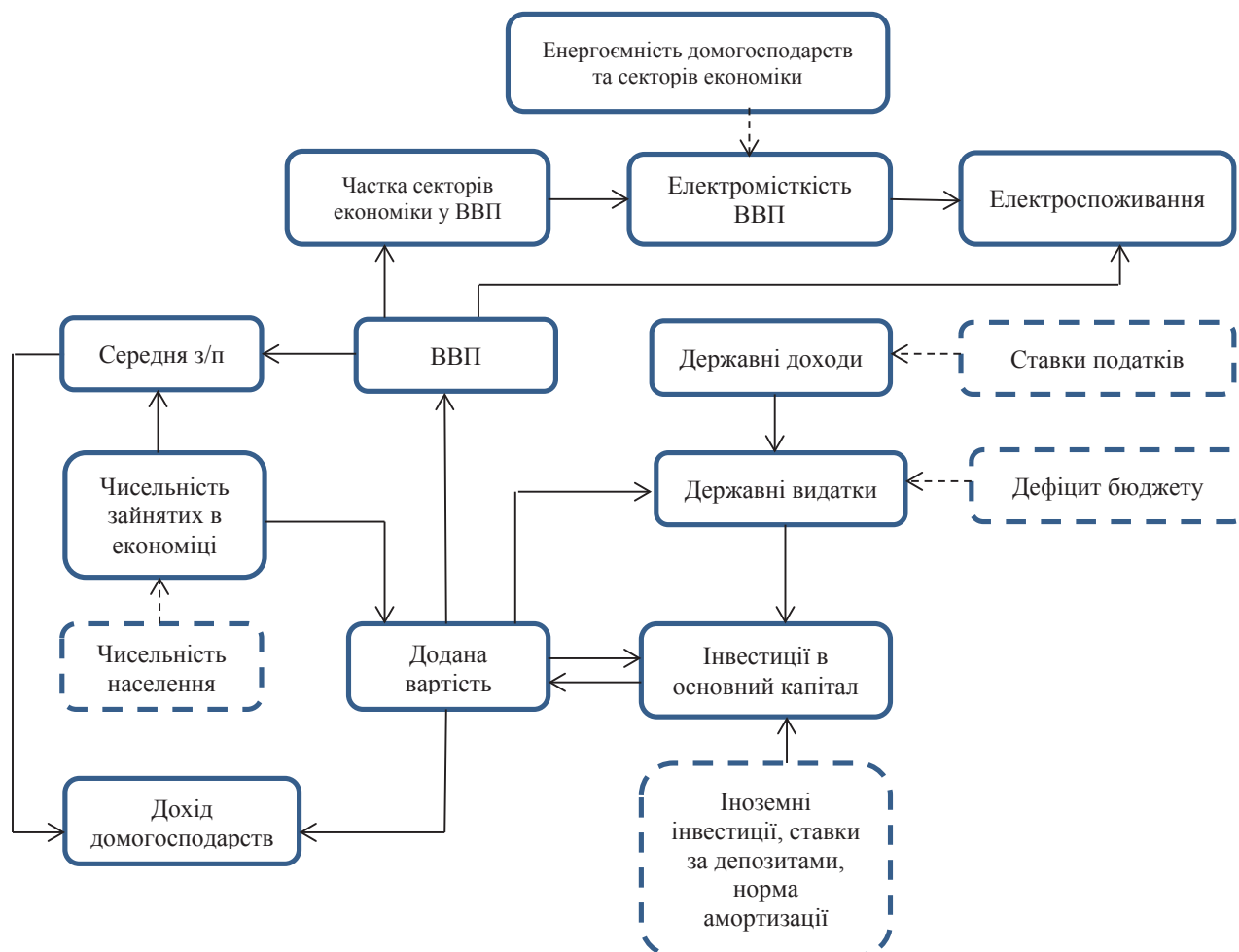

Рис. 3. Розширена схема моделі електроємної економіки КНР

Необхідно зазначити, що метод прямого рахунку та його модифікації набули найбільшого поширення в прогностичних оцінках енергоспоживання. У ньому використовується інформація про укрупнені питомі норми або узагальнені показники витрат електроенергії, а також планові або прогностичні дані про обсяги виробництва або розвитку галузей народного господарства. Оскільки вірогідність прогнозів обсягів виробництва та зміни питомих норм на віддалену перспективу завжди залишається недостатньо високою, результати розрахунків електроспоживання на перспективу зазвичай подають у вигляді діапазону рівнів (наприклад, максимальний, середній і мінімальний) або сценаріїв. Точність методу прямого рахунку збільшується в поєднанні з економетрич-

ним підходом, що використовується в зарубіжних моделях, наприклад, у системі моделей, що складається з макроекономічної імітаційної моделі SLT, моделі енергоспоживання MEDEE та оптимізаційної моделі енергетики EFOM.

Модель електромісткості економіки являє собою систему рівнянь, які зображають взаємозв'язки між реальним сектором, державним сектором та домогосподарствами. Розширена схема моделі електромісткості зображена на рис. 3. Основними вхідними групами показників є: податкова політика (ПДВ, податок на бізнес), бюджетна політика (дефіцит бюджету), грошово-кредитна політика (ставки за депозитами юридичних осіб), параметри світової економіки (іноземні інвестиції), інші параметри моделі (частки зайнятих в секторах

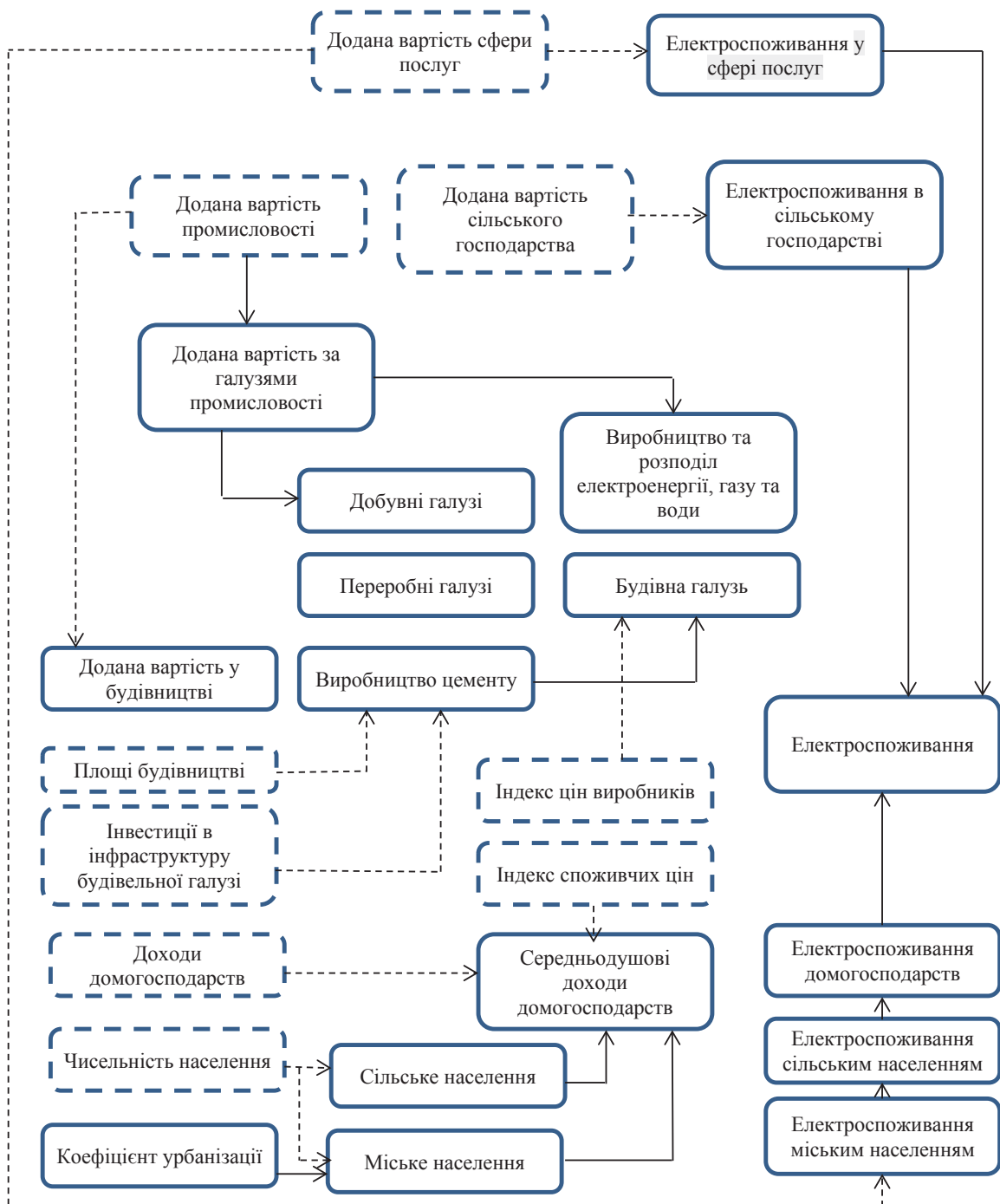

Рис. 4. Розширена схема моделі електроспоживання секторів економіки

економіки, частки інвестицій у сектори економіки, норми амортизації основного капіталу в секторах економіки).

Ключовими результатними показниками є споживання електроенергії в КНР, обсяг ВВП та складових його доданих вартостей секторів економіки, а також його електроємність, інвестиції в основний капітал, чисельність зайнятих за секторами та доходи домогосподарств.

Модель електроспоживання секторів економіки побудована за принципом, який сягає корінням у метод кінцевого використання, проте в цій моделі споживачі електроенергії зображені у ширшому розумінні, тобто агреговані до рівня секторів економіки й домогосподарств.

Сам по собі метод кінцевого використання виходить з передумови, що попит на електроенергію є похідним попитом. Тобто електроенергія розглядається не сама по собі, а у зв'язку з джерелами її споживання.

Безперечною перевагою методу кінцевого використання є його здатність урахувати питання зміни технологій та енергоефективності в явному вигляді, що дає можливість відстежувати зміни через всю модель та аналізувати вплив на величину загального попиту. Також важливо відзначити відносну простоту ідентифікованих рівнянь моделі, які в більшості випадків являють собою прості рівняння балансового типу. Однак, з іншого боку, подібна деталізація вимагає значних масивів даних.

Як вже зазначалося вище, електроенергія споживається на певні потреби. Ця особливість ураховується в моделях за допомогою питомих одиниць споживання електроенергії. Таким чином, за своєю природою метод кінцевого використання включає в себе в явному вигляді ті взаємозв'язки, які в економетричних моделях враховуються імпліцитно. Прикладом таких взаємозв'язків можуть служити зміни ефективності техніки, кількості приладів, інтенсивності їх використання тощо.

Метод кінцевого використання є одним з напрямів широкого типу моделей, побудованих за принципом «знизу-вгору», відомих у зарубіжній літературі як *bottom-up models*.

Модель електроспоживання секторів економіки являє собою систему рівнянь, що зображають

динаміку споживання електроенергії в секторах економіки. Для спрощення моделі галузі також об'єднані в три основні групи: сільське господарство, промисловість та сфера послуг. Схема взаємовпливу показників моделі електроспоживання секторів економіки наведена на рис. 4.

Основними вхідними групами показників є величини доданих вартостей секторів, обсяги інвестицій в інфраструктуру будівельної галузі, площі будівництва, що зображають економічну активність в економіці, а також чисельність і доходи населення, які відіграють основну роль у моделюванні електроспоживання сектора домогосподарств.

Ключовими результатними показниками моделі є обсяги споживаної електроенергії в секторах економіки, сільським і міським населенням Китаю, а також величини їх електроємностей.

Модель регіонального електроспоживання призначена для прогнозування споживання електроенергії в провінціях Китаю, які потім агрегуються до макrorівня. Хоча в основі регіональних прогнозів закладені схожі методики моделювання процесу споживання електроенергії, ця модель дає змогу поглянути на споживання електроенергії з боку провінцій Китаю.

Організація дворівневого (країна – провінції) процесу прогнозування споживання на електроенергію, який передбачає доповнення макропрогнозів за допомогою даних провінцій Китаю, є важливим завданням для підвищення якості прогнозів.

Модель являє собою систему рівнянь, що зображає динаміку споживання електроенергії в провінціях Китаю, об'єднаних потім в шість регіонів, які агрегують далі електроспоживання до національного рівня. Схема взаємовпливу показників моделі регіонального електроспоживання приведена на рис. 5.

Основним показником є обсяг валового внутрішнього продукту країни, який дезагрегується на обсяги ВРП, згідно з екстрапольованими частками провінцій, нормованим на прогнозному періоді для дотримання цілісності даних. Використання часток регіонів та їх екстраполяція або прогнозування є часто використовуваним підходом у подібних завданнях.

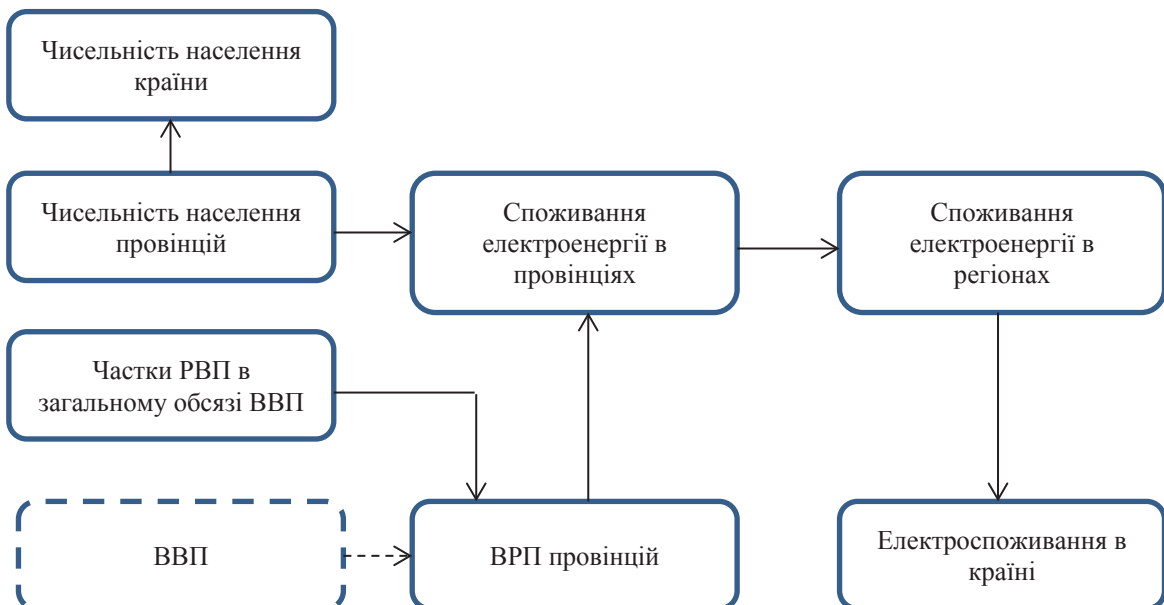

Рис. 5. Розширена схема моделі регіонального електроспоживання

Крім обсягів валового регіонального продукту, в моделі також враховано демографічний фактор у вигляді чисельності населення провінцій, який прогнозується за допомогою трендів, переважно поліноміальних (четвертого рівня) і лінійних. Ці методики є поширеними у світовій практиці, тим більше, що для показників чисельності населення накопичені фактичні дані.

Величина споживання електроенергії у провінціях розраховується за допомогою добутку чисельності населення та душевого показника електроспоживання, який моделюється за допомогою ВРП на душу населення. Подібну методику можна побачити в дослідженнях ключових факторів електроспоживання. Ключовими результатами показниками цієї моделі є обсяги спожитої електроенергії провінціями Китаю. Таким чином, ця модель також гармонійно поєднує у собі метод прямого рахунку й економетричний інструментарій. Це дає змогу стосовно неї скоротити кількість вхідних змінних до всього лише одного фактора – ВВП, незважаючи на велику кількість розрахунків, що зумовлено кількістю провінцій Китаю.

З військових прагнень стало можливим розвиток мирного атома і нового напрямку енергетики. За два десятиліття в період з кінця ХХ – початку ХХІ ст. Китай удосконалив у цій області великий «атомний стрибок». До 2013 р. КНР налічувала вже 17 реакторів із загальною продуктивною потужністю майже 15 млн кВт30. Пекін також виношував серйозні плани щодо подальшого розвитку мирного атома.

До кінця 12-ї п'ятирічки в 2015 р Китай планує збільшити в трое потужність атомної енергії і довести її до рівня 40 млн кВт31.

Також у подальшій перспективі Китай планує побудувати додатково 29 реакторів у різних частинах країни, що є 40% усіх споруджених реакторів у світі. Найближчий переслідувач за цим показником є Росія з 11 реакторами на стадії будівництва. Очікується також, що до 2035 р. китайський атомний сектор буде виробляти ядерну енергію, рівну п'ятій частині світового обсягу [7]. При цьому

довгострокова дорожня карта розвитку китайської ядерної енергетики виглядає таким чином: 60–70 ГВт – до 2020 р., 200 ГВт – до 2030 р., 400–500 ГВт – до 2050 р. і 1400 ГВт – до 2100 г. [8].

Єдиною серйозною проблемою на шляху такого великомасштабного розширення, як зауважує російський учений Я. Бергер, є нестача вітчизняного обладнання, а також обмежені запаси урану на території КНР [10].

Тому ми можемо стверджувати, що поновлювані джерела енергії суттєво вплинули на розвиток паливно-енергетичного комплексу Китаю ХХ–ХХІ ст. За цей час країна пройшла довгий і багато в чому тернистий шлях розвитку своєї альтернативної енергетики. Резюмуючи прогрес в цій сфері, до 2011 р., на думку Лі Тюнфенгу, заступника директора Інституту енергетичних досліджень Національної комісії з розвитку і реформам, частка невикопних видів палива становила 9,4% від загальної кількості енергоресурсів, які використовуються в Китаї [10]. Офіційні влади також пророкують зростання цього показника: до 11,4% – до 2015 р. і 15% – до 2020 г. [11]. Більш оптимістичні прогнози китайських фахівців: зростання до 18% до 2020 р. і 30% – до 2030 г. [12].

Однак, з огляду на сьогоднішні потреби в енергії в КНР, водночас скорочуються запаси вуглеводневого палива по всьому світу. Але можна з упевненістю сказати, що поновлювані джерела та ядерна енергетика гратимуть більш значущу роль для Китаю в найближчі десятиліття.

Висновок. Описаний модельний комплекс прогнозування споживання електроенергії Китаю дає можливість отримувати довгострокові прогнози шуканого показника. У поєднанні зі сценарним підходом і методикою побудови інтегральних прогнозів цей модельний комплекс є ефективним інструментарієм, здатним підвищити якість прогнозів і прийнятим на рівні державної політики рішень.

Визначені підходи та програмні розробки щодо аналітичного комплексу можуть бути застосовані для прогнозування споживання електроенергії інших економік світу.

Список літератури:

- Кулик М. Детерміновано-стохастичне моделювання виробництва електроенергії в об'єднаних енергосистемах на довгострокову перспективу / М. Кулик // Технічна електродинаміка. – 2014. – № 5. – С. 32–34.
- Сас Д. Прогнозування попиту на електричну енергію за допомогою методу UP-DOWN / Д. Сас // Проблеми загальної енергетики. – 2013. – № 3(34). – С. 11–16.
- Даниленко А. Удосконалення моделі управління економікою та фінансові механізми її реалізації / А. Даниленко // Економіка України. – 2013. – № 5(618). – С. 4–29.
- Дячук О. Ефективність і екологічність використання енергетичних ресурсів у світі та Україні / О. Дячук, Р. Подолець, Б. Серебренников // Економічний аналіз. – 2014. – Т. 15. – № 1. – С. 15–20.
- Подолець Р. Стратегічне планування у паливно-енергетичному комплексі на базі моделі TIMES-Україна : наук. доповідь / Р. Подолець, О. Дячук ; Ін-т екон. та прогноз. – К., 2011. – 150 с.
- Дячук, О. А. Прогнозування та оцінка викидів парникових газів прямої дії з використанням моделі "TIMES-Україна" [Текст] / О. А. Дячук // Економіка і прогнозування. – 2013. – № 2. – С. 116–127.
- Larson C. China Wants Nuclear Reactors, and Lots of Them / С. Larson // Bloomberg Businessweek. – 2013. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://businessweek.com/articles/2013-02-21/china-wants-nuclear-reactors-and-lotsof-them>
- Nuclear Power in China // World Nuclear Association. – 2012. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://world-nuclear.org/info/inf63.html>
- Бергер Я. Энергетическая ориентация Китая. Аналитические записки / Я. Бергер. – 2010. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://analyticmz.ru/?p=319>
- Use of fossil fuels to decline // China Internet Information Center. – 2012. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://china.org.cn/business/2012-02/10/content_24601666.htm
- 作品。前。白皮书。中国的能源政策 (Белая Книга. Энергетическая политика Китая (2012)).
- 中国能源安全现状及战略选择. 凤凰新媒体, 2011年03月21日 (Энергетическая безопасность Китая и выбор стратегии // Финансово-новостной сайт Finance ifeng. – 2011) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://finance.ifeng.com/news/20110321/3709424.shtml>

Ли Чао

Институт востоковедения и международных отношений
«Харьковский коллегіум»

МОДЕЛИ ПРОГНОЗИРОВАНИЯ ПОТРЕБЛЕНИЯ ЭЛЕКТРОЭНЕРГИИ В КНР НА ДОЛГОСРОЧНУЮ ПЕРСПЕКТИВУ

Резюме

В статье рассмотрены модели прогнозирования потребления электроэнергии в КНР. Приведены методы и подходы к прогнозированию потребления электроэнергии в долгосрочном прогнозировании. Охарактеризована схема модели электроёмкости экономики КНР. Показана схема модели электропотребления секторов экономики. Представленная схема модели регионального электропотребления.

Ключевые слова: прогнозирование потребление электроэнергии, долгосрочный период, модели, подходы и методы прогнозирования, комплекс моделей, Китайская Народная Республика, моделирование, сценарный подход.

Li Chao

Institute of Oriental Studies and International Relations
„Kharkiv Collegium”

MODELS OF FORECASTING OF ELECTRICITY CONSUMPTION IN CHINA FOR THE LONG TERM

Summary

The article describes the models predict electricity consumption in China. The methods and approaches to forecasting electricity consumption in long-term forecasting are defined. The scheme of the model of capacity of China's economy was characterized. There was proposed the model that shows the consumption of sectors of the economy. The scheme of the model of regional consumption was developed.

Key words: forecasting electricity consumption; the long term; model; approaches and methods of forecasting; Complex models; Chinese People's Republic; modeling; scenario approach.

УДК 331.56

Мангушев Д. В.

Соколова В. В.

Тимків Н. Я.

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКСТРЕМАЛЬНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Стаття присвячена дослідженню сучасного стану та подальших перспектив розвитку екстремального туризму в Україні. Авторами була укладена повна класифікація екстремального туризму: були визначені основні його види та підвиди. Проаналізовано, які саме види екстремального туризму користуються популярністю на території України та розглянуто територіальне розповсюдження найбільш перспективних видів туристичних послуг в Україні. Виявлено низку певних проблем у сфері екстремального туризму та запропоновані шляхи їх вирішення.

Ключові слова: екстремальний туризм, водний туризм, гірський туризм, повітряний туризм, лижний туризм.

Постановка проблеми. На світовому ринку туристичних послуг екстремальний туризм вже давно користується великим попитом, не стала винятком і Україна. Порівняно з Європою, де екстремальний туризм став масовим в кінці 80-х рр. XX ст., для України ця тенденція – відносно нове явище, яке розвивається й набуло популярності не тільки серед професіоналів, а й серед простих туристів з початку XXI ст.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Українськими вченими, які долучились до дослідження даної проблеми, стали: Я. Арін, В. Гуляєв, Ю. Дмитрієвський, А. Романов. У їх працях проаналізовано тенденції розвитку екстремального туризму окремо у різних країнах і України в цілому, що є важливим для запозичення іноземного досвіду.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У статті поданий аналіз сучасного

стану ринку туризму України з точки розу розвитку екстремальних видів туризму в різних областях країни та створення сприяючих умов для цього. Даються рекомендації щодо поліпшення стану екстремального туризму як важливої частини створення ВВП країни та забезпечення її конкурентоспроможності на міжнародному ринку послуг.

Метою статті є аналіз та дослідження тенденцій та перспектив розвитку екстремального туризму в сучасних економічних умовах в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для початку, визначимося з тлумаченням поняття «екстремальний туризм». Досі серед науковців не сформувалось єдиного визначення цього терміну. Для того, щоб виробити власне визначення, проведемо контент-аналіз, який наведений в таблиці 1.

Розглянувши наведені визначення, виробимо власне визначення, враховуючи всі особливості поняття, які були досліджені науковцями. Отже,